

UOC

Dra. Mariana Mazzucato

Acte d'investidura com
a doctora *honoris causa*

03 de febrer del 2022
18:00 h (CET)

Saló de Cent
de l'Ajuntament de Barcelona

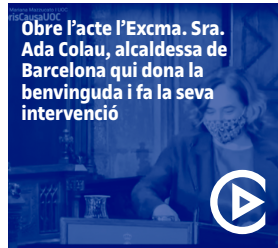
#HonorisCausaUOC
w.uoc.edu/mariana-mazzucato

Universitat Oberta
de Catalunya

Sumari

01	Reviu l'acte d'investidura	03
02	Crònica. Mariana Mazzucato: "És una equivocació pensar que les institucions públiques només existeixen per corregir els errors del mercat"	04
03	Laudatio de la Dra. Mazzucato	09
04	Acord del consell de Direcció de la UOC	14
05	Parlament del rector, Josep A. Planell	16
06	Enllaços d'interès	21

Reviu l'acte d'investidura

“És una equivocació pensar que les institucions públiques només existeixen per corregir els errors del mercat”

Mariana Mazzucato.

Reconeguda com una de les economistes més influents del món, Mazzucato ha estat investida doctora *'honoris causa'* per la UOC

L'economista Mariana Mazzucato, una de les personalitats més influents i reconegudes del món en matèria d'economia, ha estat investida doctora honoris causa per la UOC aquest dijous 3 de febrer. El rector de la UOC, Josep A. Planell, ha presidit la cerimònia al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. També hi han participat la vicerectora de Competitivitat i Ocupabilitat de la UOC, Àngels Fitó; la vicepresidenta i ministra per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic del Govern espanyol, Teresa Ribera, i l'alcaldessa de Barcelona, Ada Colau. L'acte s'ha pogut seguir en directe a través d'internet.

Mazzucato ha començat el seu discurs destacant la importància de rebre la investidura com a doctora honoris causa per la UOC, una universitat que aposta fortament per *“l'educació per a tothom”* i que inclús porta la paraula oberta al nom, cosa que fa ressò del seu pensament: *“cal començar establint objectius, com la salut i l'educació per a tothom, i després retrocedir i dissenyar l'economia per aconseguir-los”*, ha dit, en comptes de fer-ho a l'inrevés. I és que una de les premisses fonamentals en la feina de Mazzucato és que *“l'economia és una conseqüència, el resultat de les decisions que prenem, i no hi ha res que sigui inevitable”*. Per això, ha manifestat, *“hem de començar a fer-nos responsables d'aquestes decisions”*.

Per a Mazzucato, doncs, *“és una equivocació pensar que les institucions públiques només existeixen per corregir els errors del mercat”*, i cal pensar-les com un actor més a l'hora de cocrear l'economia, juntament amb el sector privat. L'economista ha assenyalat que, encara que un gran nombre d'empreses *“se centren principalment en el preu de les seves accions, els beneficis a curt termini i els rendiments trimestrals”*, en el món corporatiu existeixen moltes formes de govern –algunes de les quals inclouen organitzacions civils i sindicats a les seves juntes– i les nostres condicions laborals són fruit de mil batalles. Així doncs, Mazzucato s'ha referit al concepte de *“missió economia”*, desenvolupat per ella mateixa, que consisteix a *“eliminar aquestes estructures de govern que ens han desviat”*. *“No és inevitable que les empreses només es preocupin pel preu de les seves accions”*, ha dit, *“sinó que cal redissenyar-ho tot, i això ens duu a l'experimentació”*.

En aquest sentit, l'economista s'ha referit a diverses formes d'establir col·laboracions publicoprivades, i ha

posat l'exemple de les vacunes contra la covid. *“En el cas de la vacuna d'AstraZeneca, hi va haver una tensa negociació entre els investigadors finançats amb fons públics –de la Universitat d'Oxford– i la companyia en qüestió. Van negociar que el coneixement que es creés fos compartit de manera més àmplia, amb patents més febles. Altres empreses, com per exemple Pfizer, van decidir no fer-ho”,* ha exposat. *“És interessant com fins i tot en el cas tan específic de les vacunes es dona aquesta heterogeneïtat: hi havia diferents formes de fer les coses i alguns van optar per fer-les d'una manera que fos millor per a la gent globalment”,* ha destacat Mazzucato, *“perquè la missió no era fer la vacuna, sinó vacunar tothom”.*

L'economista, que també és assessora de dirigents polítics d'arreu del món en matèria de creixement sostenible i inclúsiu impulsat per la innovació, ha finalitzat la seva intervenció expressant que, en la seva opinió, *“a Europa ens trobem en un moment optimista”.* Això es deu al fet que el pla de recuperació de la Unió Europea, batejat amb el nom de NextGenerationEU, *“deixa enrere els objectius d'austeritat i reducció de dèficit fiscal que van predominar després de la crisi financera”,* i que van causar que a països com Espanya es retallés en recerca i desenvolupament finançats amb fons públics, per donar pas a la inversió. Però ha advertit que és important que les converses sobre com gastar els diners tinguin una implicació real dels ciutadans, de forma que aquests ajudin a establir les prioritats. *“L'oportunitat es perdrà si no l'aprofitem per qüestionar-nos com desfer les estructures de govern tan problemàtiques que tenim”,* ha conclòs Mazzucato, perquè *“no té sentit que s'injectin diners a Europa si*

la gent no confia en els polítics i els governs, si tenim una administració pública feble, i si no existeixen mecanismes seriosos a través dels quals els responsables polítics escoltin veritablement els ciutadans”.

ExceHència acadèmica i esperit humanista

La vicerectora de Competitivitat i Ocupabilitat de la UOC, Àngels Fitó, ha estat l'encarregada de dur a terme la laudatio de la cerimònia, en la qual ha presentat la trajectòria i els mèrits de Mazzucato, que, en paraules de la doctoranda, es resumeixen en una contribució principal: *“repensar l'estat”*. Així doncs, Fitó ha destacat en el seu discurs com Mazzucato *“escriu el guió d'un nou capitalisme”* que, en definitiva, *“no concep el creixement si no és intel·ligent, inclusiu i verd, ni entén la innovació si no és col·lectiva, simbiòtica i ecosistèmica”*.

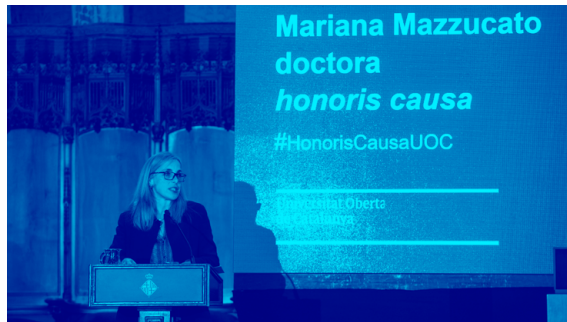
L'alcaldesa de Barcelona, Ada Colau, que col·labora amb Mazzucato en projectes com el Pla Estratègic Metropolità, ha reconegut durant la seva intervenció que el pensament de l'economista és una *“inspiració per a l'acció”* per a la ciutat i per a un món que *“necessita transformar-se”* fent front a reptes enormes com el canvi climàtic, la lluita contra les desigualtats i l'enfortiment de la sanitat pública. En la mateixa línia s'ha expressat la vicepresidenta i ministra per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic del Govern espanyol, Teresa Ribera, que ha considerat que, *“en un context complex en què amb el pas dels anys s'ha anat consolidant una lectura de la realitat i una forma determinada de fer les coses”*; és *“particularment refrescant”* que hi hagi algú que *“plantegi dubtes sobre que aquesta sigui la millor manera de resoldre els problemes”*.

En les paraules de clausura de l'acte, el rector de la UOC, Josep A. Planell, s'ha referit a la doble vessant d'excel·lència acadèmica i esperit humanista que comparteixen les personalitats a qui la UOC ha concedit el doctorat honoris causa. Ha destacat de Mazzucato la capacitat per *“fugir d'idees establertes”* i *“qüestionar una narració dominant durant dècades sobre el suposat èxit del mercat enfront del fracàs de l'estat”*. En aquest sentit, Planell ha fet ressaltar com, sota l'objectiu del bé comú, les institucions públiques han demostrat que són *“les que millor vehiculen la innovació i la transformació, les que millor alineen esforços privats i interessos particulars, les que millor orienten el coneixement vers un impacte social autèntic, i les que millor motiven i impliquen la ciutadania”*.

Crònica publicada a UOC News

Laudatio de la Dra. Mazzucato

Dra. Àngels Fitó, vicerectora de Competitivitat i Ocupabilitat de la UOC, realitza la *laudatio* de la Dra. Mariana Mazzucato

Autoritats, rector, professora Mazzucato, alcaldessa, amics, senyores i senyors, permetin-me que comenci amb una història més pròpia de les ciències naturals que no pas de les socials. L'estatunidenca Lynn Margulis va ser una biòloga de referència, però, en atrevir-se a canviar el relat dominant, va esdevenir una de les pensadores més estimulants i originals de la seva generació.

No li ho van posar fàcil. Sense contradir del tot Darwin i els seus successors, Margulis va cometre la gosadia de rebatre el mite sobre la supervivència del més fort. Va demostrar científicament el valor de la cooperació o la simbiosi entre microorganismes com a mecanisme d'evolució biològica.

Precisament, aquest vincle entre evolució (o progrés) i supervivència (o resiliència) i simbiosi (o cooperació), però, sobretot, el caràcter valent, constructiu, altament creatiu i trencador, és compartit per l'economista Mariana Mazzucato. Com Margulis, la doctora Mazzucato ha defensat que l'evolució de la humanitat va lligada a la cooperació i no a la competició. En paraules seves, “la innovació és el resultat d'un gran esforç col·lectiu”. Per tant, junts som més forts.

Catedràtica d'Innovació i Valor Públic al University College de Londres i fundadora, directora i professora de l'Institute for Innovation and Public Purpose, Mazzucato és actualment una de les economistes més influents del planeta. I quan se li pregunta quina ha estat la seva principal contribució ho resol amb només tres paraules: “repensar l'estat”. I aquest “repensar l'estat” li ha permès capgirar tres mites interessadament blindats a qualsevol judici: la creació de valor, el paper de l'estat i el vincle entre innovació i creixement.

Quant al concepte de valor, nucli de la teoria econòmica, Mazzucato reclama una nova narrativa i alhora una nova mesura per trencar amb la concepció simplista que restringeix la seva aplicació només a allò que té un preu al mercat. En paraules seves: “Si no podem definir allò que volem dir quan parlem de valor, no podem estar segurs de produir-lo ni de compartir-lo de manera justa”.

Mazzucato lamenta que la concepció “objectiva” del valor, defensada pels economistes clàssics com Smith, Ricardo o Marx —on era el valor el que determinava el preu—, hagi estat substituïda per la de l'escola neoclàssica, on l'escassetat i la percepció subjectiva de la “utilitat” determinen el preu i aquest, el valor.

En aquesta segona concepció, doncs, tot allò que té un preu crea valor, i només allò que té un preu crea valor, una concepció perversa del concepte que es trasllada a l'indicador convencionalment utilitzat per quantificar-lo, el producte interior brut. Un indicador que no distingeix entre els creadors i els extractors de valor, que infravalora sistemàticament la inversió pública i que menysté activitats tan productives i essencials com el treball domèstic o l'educació. I, quan obviem què és i d'on procedeix el valor, acabem consolidant un sistema econòmic generador de desigualtats i insostenible. I quan aplica el concepte de valor a allò públic, és quan Mazzucato apella a reconstruir les institucions públiques, a les quals exigeix la capacitat de pensar i actuar en gran.

El rol de l'estat en la creació de valor: l'estat com a catalitzador de creixement futur és l'element central del seu discurs. I perquè la inversió pública sigui transformadora, sosté Mazzucato, és necessari empoderar els governs a fi que concebin una direcció per al canvi tecnològic; abandonin una visió curtterminista; promoguin col·laboracions simbiòtiques; es permetin la capacitat d'experimentar, aprendre o fins i tot fracassar, i perquè s'assegurin que, a diferència del que ha passat en crisis recents, no només se socialitzin les despeses i els riscos, sinó també els ingressos i les recompenses. I si en alguna qüestió reivindica el paper de l'estat és com a inversió de primera instància en els processos d'innovació.

Per Mazzucato, la innovació flueix en processos incerts, acumulatius i col·lectius. Per aquest motiu, l'estat no només pot actuar com a regulador i redistribuïdor de la riquesa creada. L'estat ha de concebre la visió, l'objectiu específic i el pla. L'estat ha de situar el propòsit al centre del sistema. Decidir si vol anar a la lluna. Hem d'atorgar

una missió a l'economia: només així promourem una nova economia.

L'economia de l'esperança. Valor, estat i innovació. Sobre aquesta tríada, d'una forma més elegant i complexa del que es pot transmetre en aquesta necessàriament breu laudatio, Mazzucato basteix una aportació d'enorme magnitud. Tota una nova narrativa que s'alinea i dona continuïtat a grans economistes com Keynes, que situà l'estat dins l'equació, com Schumpeter, que defineix l'economia de la innovació, o com Ostrom, que analitza la governança dels béns comuns. Mazzucato escriu el guió d'un nou capitalisme que, en definitiva, no concep el creixement si no és intel·ligent, inclusiu i verd; ni entén la innovació si no és col·lectiva, simbiòtica i ecosistèmica. La doctora Mazzucato, a més, influeix en la política econòmica mundial gairebé en temps real, a través d'una recepta magistral que combina complexitat, cooperació i optimisme. Complexitat perquè els reptes complexos actuals demanen solucions complexes. Cooperació perquè necessitem col·laboracions simbiòtiques. I optimisme perquè, en moments convulsos, cal destriar-ne les oportunitats. Com ella mateixa ha escrit: "De vegades volem tornar-nos a ficar al llit o bé lluitar encara més fort. Jo", ens diu ella, "tinc tendència a fer això últim". I, afegeixo jo, ho fa amb les eines pròpies d'una científica. Aquest esperit inconformista ens interpella al conjunt de la ciutadania, però més directament als economistes i, en especial, als que som a la universitat.

Enguany fa 25 anys que la UOC i els Estudis d'Economia i Empresa van iniciar el seu camí amb una clara vocació de transformació social. Avui ens toca perseverar per, des del coneixement, contribuir positivament a la qualitat del debat democràtic que pretén respondre als grans

reptes planetaris. Aquesta seria, com a economistes, la nostra missió social. Per fer-ho, ens cal una aproximació més plural i interdisciplinària als fets econòmics, no escatimar esforços per divulgar el nostre coneixement i apostar per nous relats i noves pedagogies capaces de transcendir. En síntesi, prendre exemple de la trajectòria acadèmica i intel·lectual de la doctora Mazzucato.

Començava aquesta laudatio traçant un paralelisme entre la biòloga Lynn Margulis i la nostra nova doctora honoris causa: dues científiques que gosen desafiar els paradigmes establerts; dues acadèmiques que destaquen per la seva responsabilitat; dues dones que ens serveixen, a la resta de científiques i acadèmiques, com a font d'inspiració, com a noves baules en una genealogia on trobem Hannah Arendt, Elinor Ostrom, Kate Raworth, Stephanie Kelton, Edith Penrose o Carlota Pérez.

Per la UOC en general, i pels Estudis d'Economia i Empresa en particular, és un honor i un privilegi incorporar en aquesta cadena de coneixement una economista de la dimensió de Mariana Mazzucato.

Perquè des de la seva visió complexa, cooperativa i optimista de l'economia ens esperona a formar futurs economistes que desenvolupin aquesta missió social amb humilitat, escepticisme, pensament crític i, sobretot, optimisme.

Moltes gràcies.

Dra. Àngels Fitó,
Vicerectora de Competitivitat i Ocupabilitat de la UOC

Acord del Consell de Direcció

04

Acord del Consell de Direcció de la UOC pel qual s'atorga el títol de Doctora Honoris Causa a la Dra. Mariana Mazzucato.

Vista la proposta efectuada per la direcció dels Estudis d'Economia i Empresa; vist el Reglament d'honors i distincions de la Universitat, i un cop examinada i avaluada la documentació corresponent, el Consell de Direcció, reunint en sessió de 30 de març de 2020 i actuant per delegació del Consell de Govern, per unanimitat

ACORDA:

Atorgar el títol de doctora honoris causa per la Universitat Oberta de Catalunya a la Dra. Mariana Mazzucato pels mèrits que es detallen a continuació:

- Per la seva excel·lent trajectòria acadèmica en totes i cadascuna de les seves vessants, com a investigadora, docent i divulgadora.
- Per la seva capacitat de canviar el relat en tres aspectes cabdals per a l'economia i la societat: la creació de valor, el paper de l'estat i el vincle entre innovació i creixement.
- Per la seva voluntat d'influir en la política econòmica mundial, tot advocant per un nou capitalisme que no concep el creixement si no és intel·ligent, inclúsiu i verd, ni la innovació si no és col·lectiva, simbiòtica i ecosistèmica.
- I per la seva contribució a la qualitat del debat democràtic, ampliant la missió social del conjunt d'economistes aportant noves narratives i noves pedagogies capaces de transcendir.

Pere Fabra,
Secretari General de la UOC

Parlament del rector, Josep A. Planell

05

Alcaldessa, vicepresidenta del Gobierno, rectors, regidores i regidores, professores i professors, senyores i senyors, m'agradaria començar referint-me a la primera llei de Newton, la que ens parla de la inèrcia física: "tot cos lliure sobre el qual no actua cap força manté el seu estat de moviment, ja sigui en repòs, ja sigui en moviment rectilini uniforme". En realitat, malgrat que Newton només ens parla de física, metafòricament, aquesta primera llei també ens il·lustra contra la inèrcia del pensament. De fet, amb el plantejament de les seves lleis Newton s'atrevia a rebatre la idea aristotèlica que durant vint segles s'havia mantingut vigent. Res empobreix tant el coneixement com avançar d'esma.

La trajectòria professional de la nostra nova doctora honoris causa s'ha caracteritzat, precisament, per fugir d'idees preestablertes. Tant les seves aportacions acadèmiques com la seva recerca i les seves publicacions,

passant per les seves intervencions en el debat públic, s'han caracteritzat per qüestionar una narració dominant durant dècades sobre el pretès èxit del mercat enfront del fracàs de l'estat.

Vèncer la mandra de pensar diferent vol dir fer confiança en el mètode científic, revisar críticament les nostres premisses, cercar genealogies alternatives i proposar noves idees i interpretacions que es puguin sotmetre a refutació o validació dels nostres iguals. Pot semblar que amb això ja hem complert, però en realitat som només a mig camí. Perquè el coneixement només és útil quan circula, quan s'interconnecta, quan supera les parets del nostre despatx, biblioteca o laboratori i té impacte social real.

No estic dient cap cosa revolucionària. Això mateix ja ho defensava Francis Bacon, el pare de la revolució científica anglesa, quan imaginava una civilització en la qual la ciència fos una gran empresa col·lectiva orientada a millorar les condicions de vida de la humanitat.

Salvant les distàncies amb l'Anglaterra del segle XVII— que són moltes—, penso que les ressonàncies amb els plantejaments de la doctora Mazzucato són evidents. Avui, l'empresa col·lectiva que imaginava Bacon s'articula a partir de les institucions públiques. Les institucions públiques, si reprenem la metàfora inicial, haurien de ser —han de ser, i m'agradaria dir que són— una força cabdal a l'hora d'evitar inèrcies empobridores: des de la perpetuació dels biaixos de gènere fins a la privatització dels coneixements.

En el passat, aquestes institucions públiques ja van demostrar que són les que vehiculen millor la innovació i la transformació, les que alineen millor esforços privats i interessos particulars, les que orienten millor el coneixement vers un impacte social autèntic i les que motiven i impliquen millor la ciutadania. Tot amb un mateix objectiu: el bé comú.

O, si ho troben massa inconcret, vers aquesta actualització de la Declaració dels Drets Humans que és l'Agenda 2030, impulsada per les Nacions Unides. Això, però, demana la coherència necessària per adaptar i fer evolucionar el model de recerca i innovació. Transformacions en què la presència pública pot ser inicial o només parcial, pot fer d'impulsora o d'acompanyant, o pot actuar de reguladora o d'incentivadora.

Però, sigui com sigui, la presència pública ha de servir per garantir que el coneixement sigui públic, obert i compartible.

Òbviament, aquí tenim molt a dir i a fer les universitats. Tenim tant a dir i a fer que és just i necessari que des de la societat se'ns exigeixi. Se'ns exigeixi aportar coneixements i raonaments al debat públic, oferir les titulacions i competències que afavoreixin l'ocupabilitat, promocionar la recerca bàsica i l'aplicada, ajudar a la transformació digital de la ciutadania i del teixit econòmic, i participar en la definició d'horitzons de futur sostenibles i equitatius.

Però aquesta exigència ha d'anar acompanyada dels mitjans imprescindibles... i això vol dir recursos, però també vol dir confiança i complicitat. Els recursos, la

confiança i la complicitat destinats a educació i recerca no són despesa, sinó inversió. Vet aquí una altra inèrcia a combatre... Evidentment, cal garantir-ne l'eficiència, però aquesta no s'assoleix des de la burocràcia, el recel o la gasiveria, sinó des de l'aposta per projectes i, en acabat, des de la rendició de comptes i la revisió de premisses i resultats.

Ho deia d'una manera més brillant la doctora Mazzucato: "Necessitem un relat progressiu que no parli només de gastar, sinó d'invertir de forma més intel·ligent". I afegia, més endavant: "La feina de veritat és assegurar que continuem subvencionant correctament un sistema universitari públic de primera línia".

Un doctorat honoris causa és un acte eminentment acadèmic, però també és un moment de celebració i de reafirmació de valors com el coneixement, el diàleg i la llibertat de pensament. Celebrar-ho el 2022 en aquest Saló de Cent, gràcies a la generositat de l'Ajuntament de Barcelona, encapçalat per la seva alcaldessa, té un significat especial per a la UOC en particular i per al sistema universitari català en general.

Just fa ara 200 anys que, en aquest mateix Saló de Cent, es demanava i s'aconseguia recuperar la tradició universitària de Barcelona, iniciada a l'època medieval amb els Estudis Generals, germen del nostre sistema universitari actual, i interrompuda arran del Decret de Nova Planta.

Un sistema universitari i de recerca que, com deia anteriorment, volem que tingui un paper protagonista en el treball pel bé comú i que exerceixi el seu lideratge,

no només des de la vessant tecnològica, sinó també en els àmbits educatiu, social, humanístic... Perquè cap àrea li ha de ser aliena i cal que les compregui totes.

Com ens recorda la matemàtica i recent premi Nacional de Recerca Carme Torras, de res ens serveixen els avenços més punters, com pot ser la intel·ligència artificial, si no s'acompanyen d'una orientació humana i humanística. No és casual que, si un repassa la nòmina de personalitats a qui la UOC ha concedit el doctorat honoris causa, sempre hi és present aquesta doble vessant d'excel·lència acadèmica i esperit humanista.

És en aquesta genealogia que ens reconeixem i és a aquesta genealogia a la qual avui tenim l'honor i el privilegi de sumar la doctora Mazzucato. Per un cop, permetin-me fer una excepció i dir que aquesta genealogia sí que és una inèrcia enriquidora.

Moltes gràcies.

Josep A. Planell
Rector de la UOC

Enllaços d'interès

U6

[Web de l'acte](#)

[Crònica de l'acte d'investidura](#)

[Biblioguia sobre Mariana Mazzucato](#)

[Àlbum Flickr amb imatges de l'acte](#)

25.uoc.edu

Barcelona

Bogotà

Ciutat de Mèxic

Madrid

Palma

Sevilla

València

Seu central

Av. del Tibidabo, 39-43

08035 Barcelona

(+34) 932 532 300

Totes les seus a

seus.uoc.edu

uoc.edu

 @UOCuniversitat

 @UOCrespon

 UOC

 UOC.universitat

